

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Prima. Authoritates pro tertiâ, & quarta conclusione, relatâ Disp.
21. Sect. 2. §. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

honestas est tantum probabilior, habeo necessitatem formandi iudicium directum subjective probabilius de honestate. Immo sicut cum honestas est moraliter certa, satis per nos est alterutrum iudicium, nempe vel solum reflexum evidens de objectiva certitudine morali honestatis, vel solum dire-

ctum subjective moraliter certum de honestate: ita cum honestas est tantum probabilior, satis erit alterutrum iudicium, vel solum directum subjective probabilius de honestate, vel solum reflexum evidens de objectiva probabilioritate honestatis.

DISPUTATIO XXII.

De iudicij evidentis reflexi supra objectivam Probabilitatem aequalem, aut minorem, veritatis opinionis sufficientiâ, suspensio omni iudicio directo subjective probabili de veritate opinionis.

PROOEMIUM.

SUMMARIUM.

Quid dixerim? n. 1.

DD. citandi stant pro me, n. 2.

Nulla est peculiaris difficultas de sufficientiâ solius reflexi supra minorem probabilitatem objectivam, quæ non oriatur a licito usu opinionis minus probabilis, n. 3.

N. 1. *IXI d. 21. sect. 2. §. 1. conclus. 3.* quod ne quis formaliter peccet, & ut quis formaliter honeste operetur, satis sit reflexum certum de æquali, immò de minori, ut dixi *conclus. 4.* iudicium. Hoc mihi in præfenti probandum.

N. 2. Ne autem Doctorum verba ex industria truncale videar, fateor plura quæ ex DD. allaturus sum, probare satis saltem esse iudicium de probabilioritate, quod *disp. antec.* probavi. At simul fateor, quod plurimi textus citandi stent etiam pro iudicio de æquali, immò de minori probabilitate: hoc autem eo magis est verum, quo magis manifeste *TT.* citandi excludunt tamquam necessarium ipsum iudicium directum, sive deinde solum reflexum sit de objectiva maiori, sive de æquali, sive de minori probabilitate: etenim per hoc quod excludant directum, opponuntur Neotericis tuentibus iudicium directum semper esse necessarium.

N. 3. Addo, quod nulla sit peculiaris difficultas contra iudicium reflexum de æquali, immò minori probabilitate, quæ non oriatur ex licito usu opinionis probabilis, quas tamen difficultates satis diffuse solvimus supra. Quod si licet sequi iudicium directum subjective minus probabile practice, licebit quoque sequi reflexum de objectiva minori

probabilitate practice: si verò illud non licet, nec hoc. Similiter, si licet sequi iudicium directum subjective practice probabilius, licebit quoque sequi reflexum de objectiva practice probabilioritate: si verò illud non licet, nec hoc: ergo nulla est peculiaris difficultas contra iudicium reflexum de minori, aut æquali objectiva practice probabilitate, quæ non oriatur à licito usu opinionis minus, aut æquè practice probabilis subjective.

SECTIO I.

Authoritates pro tertiâ, & quartâ conclusionem, relatâ Disp. 21. sectione 2. §. 1.

§. I.

Ex mente Pontificum, & Cesarum.

SUMMARIUM.

Adrianus ex solo iudicio de probabilitate opinionis opposita processit ad solutionem matrimonij, n. 4.

Non formavit iudicium directum de veritate opposita opinionis, n. 5. 6.

Si formavit, tanto magis urgentur Contrarii, n. 7.

Si necessarium est iudicium directum, sequitur, quod Adrianus minus probabilis assensus sit, n. 8.

Adrianus videtur sub solo iudicio reflexo de probabilitate minori opposita opinionis, unum cum directo de falsitate ejusdem, processisse, n. 9. Ecclesia, & Pontifices laudant utramque contradictoriam sepe ut probabilem, n. 10. Sixtus IV. & V. & Urbanus VIII. recurrunt ad solam probabilitatem objectivam, ibid. Ex

Ex iure Canonico ignorantia probabilis excusat, n. 11. & 12.

Referuntur aliquae opiniones contradicitoriae, quas

Pontifices vocant probabiles, n. 13.

Ius Civile ad solam verosimilitudinem, aut com-

munitatem opinionis appellat, n. 14. 15.

Opinio communis habetur pro lege, ibid.

Excusat, ibid.

Iurista appellant ad iudicium reflexum de pro-

babilitate, n. 16.

Utique ius exigit certitudinem, ut quis te-

neatur stare lege, n. 17.

Nulla datur lex certa obligans ad iudicium di-

rectum, ibid.

babili de veritate.

Sed contra 1. quia jam ex hoc habeo, N. 6.

quod licet sequi iudicium directum, tamen minus probabile de veritate, quod a Probabilioristis negatur.

Contra 2. quia Adrianus non formavit iudicium directum de veritate opinionis Caietani, quam falsam putavit, & falsam putans processit ad matrimonii solutionem, ergo vel tunc processit ad licitam solutionem, si pensio omni iudicio directo de veritate opinionis Caietani, & formato solo reflexo de eius probabilitate, & quidem minori; vel si aliquod directum concepit iudicium, non fuit de veritate, sed de falsitate opinionis Caietani; ergo si Pontifici licitum fuit operari sub iudicio evidenti de objectiva, & quidem minori probabilitate veritatis opinionis Caietani; quin, si illi licitum fuit operari sub eo iudicio reflexo unito ipsi iudicio directo subiective sibi, etsi minus probabili de veritate opinionis Caietani, multo magis licebit operari, vel sub solo reflexo (unito, aut separato ab omni directo) de aequali probabilitate, vel operari sub solo reflexo diviso ab omni directo.

Contra 3. quia Adrianus, dum matrimonium solvit, vel assensus fuit directe probabilius suae opinioni neganti se posse solvere, vel assensus fuit directe soli opinioni Caietani subiective sibi minus probabili affirmanti se posse solvere; vel simul, & semel directe assensus fuit utrique opinioni contradicitoriae; vel neutri directe assensus fuit. Si hoc ultimum dicatur, habeo intentum, quod suspensio omni iudicio directo subiective probabili de opinionis veritate, licitum erit operari sub solo iudicio evidenti reflexo de objectiva probabilitate. Si dicatur tertium, dicetur chimera, implicat enim simultanea coexistentia duorum assensuum, etsi subiective probabili, ad invicem contradicentium. Si dicatur secundum, dicatur, quod Adrianus iudicaverit veram opinionem Caietani, sibi minus probabilem; quod a Probabilioristis dici non potest; immo, quod iudicaverit veram, quam iudicabat falsam, quod implicat in terminis. Si dicatur primum, dicatur longe plus, quam modo petimus; dicatur enim, quod Adrianus sub iudicio reflexo de objectiva minori probabilitate veritatis opinionis Caietani, stante simul iudicio directo sibi subiective probabili de veritate propria, adeoque de falsitate alienae, processit ad licitam solutionem. Longe autem plus est hoc, quam unice concedere licitum operari sub solo iudicio reflexo diviso ab omni directo de veritate

N. 4. Primus est Adrianus 6. cui cum supplicatum fuisset, ut matrimonium ratum dissolveret, eique dictum fuisset, quod Eminent. Card. Caietanus in ea erat opinione, ut iudicaret Papam posse illud dissolvere, Adrianus respondit, se dare, quod posset, se tamen credere, quod nihil posset, ut narrat P. Rebellus *part. 2. lib. 1. qu. 15. sect. 3. n. 4.* Ecce tria in hoc textu evidenter. Primum, quod Adrianus ad matrimonii solutionem processit ex iudicio certo de probabilitate opinionis Caietani; & quidem de minori probabilitate, nam propria opinio erat Adriano probabilior; ergo licet operari sub iudicio evidenti de certa, etsi minori, probabilitate veritatis opinionis. Secundum, quod Adrianus suspendit iudicium directum de veritate opinionis Caietani; quin immo habuerit iudicium directum de eius opinionis falsitate; etenim opinionem Caietani, iuxta quam operatus est, iudicabat falsam, iudicabat enim se non posse dissolvere, simul tamen iudicabat probabilem; ergo non tantum licet operari sub iudicio reflexo de minori probabilitate veritatis opinionis, suspensio omni directo de eius veritate, quin praesente iudicio directo subiective probabili de falsitate opinionis. Tertium est, quod haec omnia licite praestiterit Adrianus; nemo enim, nisi excors sit, dicit Adrianum peccasse mortaliter dissolvendo matrimonium ex iudicio reflexo de objectiva, etsi minori, certa tamen probabilitate de veritate opinionis Caietani, quam putabat falsam.

N. 5. Dices Adrianum suspendisse tunc iudicium directum subiective sibi probabilius de veritate propriae opinionis stantis pro non possibilitate dissolutionis matrimonii; & concepit iudicium directum subiective probabile de veritate opinionis Caietani stantis pro solutione matrimonii; ergo operatus est sub iudicio directo subiective pro-

- ritate propriæ, & falsitate alienæ.
- N. 8. *Contra 4.* quia Adrianus, vel suspendit omne prorsus iudicium directum de veritate propriæ, & falsitate alienæ; & de veritate alienæ, & falsitate propriæ, vel non? Si suspendit; ergo habeo, quod hic unice intendo, nempe sub solo iudicio reflexo de certa probabilitate veritatis opinionis Adrianum licite operatum; si non suspendit; quæro, quod iudicium directum conceperit? an iudicium subjective probabile de veritate opinionis Caietani? & tunc Probabiliorista dabunt, quod Adrianus licite assensus sit opinioni directæ sibi minus probabili, eamque prudenter iudicaverit veram: an iudicium directum subjective probabile de falsitate opinionis Caietani? & tunc dabunt, quod non tantum liceat operari sub iudicio evidenti reflexo de objectivâ minori probabilitate, suspendo omni directo subjective minus probabili de veritate opinionis, quin dabunt, quod liceat, stante etiam iudicio directo subjective probabili de falsitate opinionis. Rursus, an habuit iudicium directum subjective probabilius de veritate propriæ? tunc autem, cum idem æquivalenter sit iudicium de veritate propriæ, ac de falsitate alienæ, sequitur, quod modo dixi, quod cum iudicio reflexo de objectivâ minori probabilitate veritatis opinionis alienæ, stante simul cum iudicio directo subjective probabili de veritate propriæ, seu quod idem æquivalenter est, cum iudicio directo subjective probabili de falsitate alienæ, Adrianus licite operatus sit. An habuit iudicium directum subjective probabile de veritate alienæ? hoc autem dici non potest, tum quia est contra textum, in quo dicitur, quod Adrianus iudicaverit se nihil posse; ergo iudicavit opinionem Caietani esse falsam: tum quia est contra Probabilioristas negantes physicè, & multo magis licite nos opinari, & operari posse iuxta minus probabilem, stante probabiliore.
- N. 9. Confirmo: Adrianus licite solvit matrimonium, nemo enim mortalis peccati eum dampnare audebit: ergo solvit sub iudicio certo de probabilitate opinionis Caietani, quam simul falsam putabat: ergo ad licite operandum satis est reflexum iudicium certum de objectivâ probabilitate veritatis, et si unitum iudicio directo subjective probabili de opinionis falsitate, & suspendo omni directo de veritate: ergo multo magis satis est illud idem iudicium reflexum divinum ab omni iudicio directo subjective probabili, tum de veritate, tum de falsitate opinionis, iuxta quam quis operatur. Aliam

Adriani doctrinam infra dabo.

Secundus est Sixtus IV. & V. ut notavi N. d. 11. a. num. 124. ad 128. & num. 186. immo plures Pontifices, & ipsa Ecclesia approbat sæpe ut probabilem utramque opinionem contradictoriam; & duplicem doctrinam, & libros inter se contradicentes: & quamvis Pontifex unam tantum iudicet veram, & sibi probabiliorē, adhuc tamen permittit, laudat, & consulit aliam ut in praxi tutam. Quæro autem, quid permittat, laudet, & consulat? non utramque ut veram, evidenter enim licet hoc implicare; ergo utramque ut probabilem, seu certam utriusque probabilitatem consulit, & laudat: ergo objectiva veritatis probabilitas præcisa à veritate est digna laude, & honesta; ergo satis ad honeste operandum. Etenim ea probabilitas satis est ad honeste operandum, & opinandum quæ à supremo Ecclesiæ Capite laudatur, & approbatur: sed dum laudatur utraque contradictoria probabilis, non laudatur subjective probabilitas, seu veritas probabilis, sed objectiva probabilitas, seu probabilitas veritatis; ergo hæc satis est ad operandum. Minor probatur, tum quia implicat, ut utraque contradictoria, etsi probabilis, sit vera; tum quia implicat, ut utraque sit subjective simul in eodem intellectu; non autem implicat, ut utriusque contradictoriæ probabilitas objectiva sit in mente Papæ laudantis: ergo quod Papa laudat, est probabilitas objectiva veritatis opinionis: ergo objectiva probabilitas satis est ad laudabilem, adeoque honeste operandum. In idem recidit, quod d. 11. j. ff. 8. n. 176. dedi ex Urbano VIII. qui petenti dispensationem respondet utendo reflexâ VIII. negativâ, non videri sibi necessariam; ex quâ responsione petentes dispensationem interesse potuerunt, licitum sibi eâ non habita operari.

Tertius est in Cap. Apostolice 9. de Cler. Err. N. com. ubi habetur: *Perum quia tempore suspensionis ignari celebrastis Divina, vos redit ignorantia probabilis excusatos. Ceterum si forte ignorantia crassa, & supina, aut erronea fuerit propter quod gratia dispensationis egeretis, eam vobis de benignitate Apostolicâ indulgemus.* Ecce 1. quod ignorantia probabilis excuset. Ecce 2. quod Papa ignorantiam probabilem opponit crassæ, & culpabiliter vincibili; atque adeo ignorantia probabilis iuxta Pontificem coincidit cum invincibili, nam eam opponit crassæ, & culpabiliter vincibili. Ecce 3. quod si ignorantia probabilis excuset, multo magis certum de eadem iudicium excuset: ergo sicut, iuxta Papam, non est necessarium ignoran-

ignorantia sit probabilior, sed satis ut sit probabilis, ita neque necesse est, ut iudicium sit de probabilioritate, sed satis de probabilitate.

N. 12. Quartus est ex cap. 4. de Sent. Excom. ubi legitur hoc Papæ responsum: *Si quis in Clericum nutriendum comam manus iniecerit violentas, propter hoc non debet Apostolico presentari conspectui, nec etiam excommunicatione notari, dummodo ipsum esse Clericum ignoraverit.* Ecce 1. posita ignorantia probabilis, quod talis homo comam nutriet, & ideo ignoraretur, quod esset Clericus, dicit Pontifex, quod iniiciens manus violentas in illum non incurrit excommunicationem: ergo, juxta Pontificem, ignorantia probabilis excusat à sacrilegio, adeoque ab excommunicatione, quæ tunc sine sacrilegio non incurritur. Ecce 2. non dicit Pontifex, si probabiliter iudicaverit non esse Clericum, sed dicit, si esse Clericum ignoraverit, quod formaliter sumptum significat suspensionem iudicii probabilis, & supponit reflexum cadens supra iudicii directi omissionem; nempe certum mihi est, quod ignoro esse Clericum; non autem iudico non esse Clericum: ergo iudicium reflexum de ignorantia probabilis, seu de omissione iudicii directi probabilis excusat.

N. 13. Quintus est ex cap. Capellanus 4. de Ferijs, ubi dicitur unam opinionem esse potius aliam, nempe quæ meliori nititur rationi. Et in cap. cum Martha de Celebratione Missarum §. quasi si, relatis tribus sententiis de conversione aquæ cum vino in sanguinem Christi D. affirmantem vocat probabiliorē, & nullam damnat, ut notat Glossa. Et in cap. Litteras 13. de Restit. spol. relatis duabus opinionibus dicit se nullam damnare. Et in Clementinā de Summā Trinitate in fine, sententiam tuentem, quod parvulis, & adultis gratia sanctificans, & virtutes in Baptismo conferantur, vocat probabiliorē, nec damnat oppositam. Ecce 1. quod damnanda esset, immo damnata esset eo ipso minus probabilis, si vera est doctrina Neotericorum, quod sola probabilior sit probabilis, & quod omnis minus probabilis non sit minus probabilis. Ecce 2. Jus Canonicum nihil prorsus dicit de veritate opinionum, quas refert, sed unice fert iudicium de solā probabilitate, aut probabilitate, immo de minori probabilitate, quam eo ipso, quod non damnat, permittit: ergo ex iure Canonico ut licite opinemur, & operemur, satis est solum reflexum de probabilitate, aut probabilitate iudicium. Vide Bordonum de opinione probabilis à n. 80. ad 93. & cap. 14. n. 49. le-

ges acutum, sed forte exorbitans ejusdem Authoris contra M. Mercor. lemma, vocantem Probabilitas, Angelos tenebrarum ait enim Bordonus: Non mirum si quæ de delectu ciborum asserit Tridentinum, non intellexerit post prandium.

Tandem audiendi sunt Casares in iure N. Civili; etenim l. in his 5. ff. de solutione, agens de debitorum solutione ait: *Post hunc ordinem, potior habebitur propria, quam aliena causa, veluti fideiussoris. Quod veteres ideo definierunt, quod verisimile videretur diligentem debitorem admonitum, ita negotium suum gesturum fuisse.* Ecce jus Civile ad puram objectivam verosimilitudinem appellat.

Idem convincitur, quoties jus Civile ad N. opinionem communem appellat, adeo ut solum iudicium reflexum de communitate opinionis, etsi separatum à directo de veritate opinionis communis, satis sit ad operandum. Hinc opinio communis habetur pro lege, ut constat ex cap. Veniens. de verb. signific. & ex Jafone in L. pen. Codice de Pañtis, & ex Surdo decis. 229. & ex Rotā decis. 94. n. 10. & ideo dicitur, quod à comuni opinione non sit recedendum, aut sine lege, aut sine efficaci ratione, ut docent Navarr. P. Azor 1. part. lib. 2. cap. 17. qu. 6. P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 9. n. 9. Rotā part. 5. decis. 122. Similiter dicitur, quod opinio communis excuset, & licitum faciat, L. Siquis 3. ff. ad Senat. ergo iudicium reflexum de objectivā communitate opinionis, etsi quis omne directum de ejus veritate iudicium suspendat, ne materialiter erret, juxta utrumque jus satis est.

Accedit dictum in iure satis celebre, ubi dicitur: *Credendum est paucioribus verisimiliora deponentibus melius informatis, quam pluribus, quibus dictæ qualitates desunt, ut ait Bordonus tom. 5. in Praxi Crimin. cap. 32. n. 4. ex Farinacio, & aliis; immo magis mortuis, quam vivis, ait Farinac. qu. 65. n. 190. & Bordon. n. 48.* Ecce Juriste, & Theologi appellant ad iudicium reflexum de majori probabilitate pauciorum melius informatum: per hoc autem, quod jus dicat, *credendum*, non obligat credere directe esse verum, quod illi dicunt; sed satis est, ut credam certo eos cum maiori verosimilitudine loqui, præcendendo à iudicio de veritate ab illis asserta.

N. Demum huc facit, quod habet tum jus Civile, L. 1. Cod. de Mandat. Princ. Si quis asserat cum mandatis nostris secretis se venisse; omnes sciant nemini quidquam, nisi, quod scriptis probaverit, esse credendum. Tum jus Canonicum cap. Cum in iure de Officio

Officio Judic. Deleg. Nisi de mandato Sedis Apostolicæ certus extiterit, exequi non teneris, quod mandatur. Ecce 1. utrumque jus præcepti certitudinem requirit, ad hoc ut quis parere teneatur; quod ipsum nos expresse docuimus dicendo, quod lex, nisi certa sit, non obliget. Ecce 2. quod si requiritur certitudo, ut teneat obedire, requireretur quoque certitudo legis obligantis ad assensum directum veritatis, ut teneat directe assentiri: sed hæc lex ab Adversariis non trahitur: ergo non teneor ad assensum directum; nam ex utroque jure non teneor lege, nisi hæc certa sit; ergo non teneor ad judicium directum; immo cum sola probabilitas sit certa, non autem veritas, hinc est, quod potius tui judicio reflexo de certâ probabilitate veritatis, quam judicio directo incerto de veritate niti debeo, dum operandum est.

§. II.

Ex mente D. Augustini, & D. Thomæ.

SUMMARIUM.

- S. Augustinus contentus est solum de probabilitate ferre judicium, n. 18.
 S. Thom. ait, satis esse conjecturalem probabilitatem, non dicit veritatem, n. 19.
 S. Hieronymus nititur soli judicio de probabilitate, n. 20.
 Judici satis est judicium reflexum de probabilitate reatus, n. 21.
 In pluribus materiis non datur minus probabilis, n. 22.
 S. Thom. insert tutum esse eligere bonum, quia lex de eligendo meliori Prælo Regulari non conceditur ab omnibus, n. 23. 24.
 Hoc autem, quia judicat probabilem opinionem contrariam sue iuentem satis esse, ut eligatur bonus, ib.
 Solvit argumenta per probabilitatem opinionis opposita, ib.
 Conjungit cum veritate propria judicium reflexum de objectivâ probabilitate alienæ, ib.
 S. Thom. sæpe vocat probabiles opiniones oppositas propriæ, quia tunc tales erant, ait M. Soto, n. 25.
 Quid S. Thom. hodie diceret de principio Anti-Probabilistarum, quod nulla opposita propria sit probabilis, ib. & n. 26.
 Falsum omnino juxta S. Thom. est, quod sola probabilior sit probabilis, sola tutior sit tuta, n. 27.
 S. Thom. solo judicio reflexo de opinionis tutioritate contentus est, n. 28.
 Opinio, quod Missa pro sit damnatis, est hodie antiquata, à n. 25. ad 29.
 Si licet in materiâ speculativâ ad solum refle-

xum judicium de probabilitate appellare, etiam in practicâ, n. 29.

Mira D. Thomæ modestia, n. 30.

Resolvit per solum judicium reflexum, an aqua frangat jejunium naturale, ib.

Utitur solo judicio reflexo, quod non judicet expetere, ut quis specificet peccata, si ea examinando delectetur in illis, n. 31.

Plures dedi textus ex S. Aug. d. 11. scilicet 1. §. 3. necnon ex S. Thom. ibid. quibus remitto Lectorem. Vnum tantum rogo, ut consideret, quod S. Augustinus relatâ duplici opinione, unâ tueri licitum in die Cœnæ Domini homini non jejuno Eucharistiam sumere, (quæ tamen opinio, hodie antiquata, rejecta est, ut falsa) alia negante licere, ait S. D. se nulli contradicere, contentus solum de utriusque probabilitate ferre judicium: idem præstat loquendo de quotidiana communione; utramque tam affirmantem, quam negantem approbat ut probabilem; & nullam ut veram; & requirit cuique, ut sequatur, quam maluerit, dicens, quod quilibet honeste operabitur; sed non ex judicio veritatis, quia omne judicium directum suspendit; sed ex reflexo probabilitatis; ergo hoc satis est ad honestam operationem.

Accedo ad S. Thom. omittis locis, quæ dedi d. 11. à n. 21. alia asserens. Primus textus est ex 1. 2. qu. 105. art. 2. ad 8. ubi obijciens sibi, quod non sit rationi consona lex Dei Deuteronomij 19. asserens, standum duobus, aut tribus testibus, quia non tantum duo, vel tres, sed etiam plures mentiri possunt, ait: Dicendum, quod in negotiis humanis non potest haberi demonstrativa probatio, & infallibilis, sed sufficit aliqua conjecturalis probabilitas, secundum quam Rhetor persuadet.

Ecce 1. S. Thom. non dicit, sufficit conjecturalis veritas, aut probabilis veritas, sed conjecturalis probabilitas: ergo sufficit evidens judicium de probabilitate.

Ecce 2. ut rectè præclarus Salmantinus Vniversitatis Doctor, P. Franc. Solis, ex Fens Ordine Redempt. Captiv. in Censurâ præliminari ad Dissertat. Theologicam de Probabilitate editam à Doctore Franc. Perca: Si de in materiâ justitiæ, & in ferendo judicio, à quo grave passim damnum oriri potest, D. Thomas contentus est, ut Judices conjecturali probabilitate procedant, et si in materiâ justitiæ usus opinionis minus probabilis non liceat, quin Judices tenentur ad probabiliorrem, sicut Ministri Sacramentorum ad tutiorem, eo ipso non est opus tanta judicii firmitate, & claritate, ut in illo manifesta veritas

ritas eluceat; hoc enim vix reperiri est in eo, qui conjecturæ probabilis nititur. Post hæc subdit idem D. Solis celebrem D. Hieronymi textum omnino legendum, & memoriam commendandum: cum enim S. D. docuisset, virum, qui ante Baptismum duplici uxori nupsit, posse sine culpa sacris Ordinibus initiari, & de eâ opinione ut nimis laxâ, à Chrysogono Rufini sectatore reprehensus fuisset, hæc habet lib. 1. contra Rufinum circa finem: *Cum brevi sermone respondebo; habent libellum, quem in crimen vocant; ille respondeat, & scripto scriptis arguat. Quid anserit frontis, & contractis, rugatisque naribus concava verba trutinantur, & sanctitatem apud vulgus ignobile simulato rigore mentitur...* Hæc dicimus, non quod ipsi propitio Christo hæc questione teneamur, sed interrogati à Fratribus, quid nobis videretur, respondimus, nulli præiudicantes sequi, quod velit; nec alterius decretum nostrâ sententiâ subvertens, neque enim ambimus Sacerdotium, qui latemus in cellulis. Hæc Maximus D. qui non ita mordicus suæ sententiæ adhæret, ut eam evidenter probabilior, aut absolutè veram iudicet, nec oppositam in contemptum traducit, sed quâdam mentis docilitate ita suam mentem exponit, ut oppositæ opinioni non præiudicet, quin integrum relinquit cuique sequi, quod voluerit. Hæc claudatus M. Solis. Addo ego quod S. D. de suâ sententiâ dicat, eam alterius decretum non subvertere, sed si directè assensus fuisset suæ opinionis, alterius decretum, seu opinionem subvertisset, nam iudicium proprium directum subvertit iudicium directum alienum: ergo suæ opinioni non fuit assensus directè, sed tantum reflexè, nempe certæ probabilitati suæ opinionis; certa autem meæ opinionis probabilitas non evertit veritatem alienâ.

N. Ecce 3. ut ad S. Thom. redeamus, ait Judici satis esse conjecturalem probabilitatem: ergo non est necessarium iudicium directum de veritate absolutâ. Confirmo, & explico. Detur duplex pro eodem crimine iudex, cui utrique appareat evidenter, esse moraliter certum, quod Petrus sit reus mortis, cum tamen non sit: & uterque mortis sententiam in Petrum dicat; ita tamen, ut unus iudex ad eam sententiam procedat sub solo iudicio evidenti de certitudine morali reatus Petri, suspensio prorsus iudicio directo subiectivè moraliter certo de eodem reatu; alter verò procedat sub iudicio directo subiectivè moraliter certo, aut probabiliori de reatu: quæro, quinam ex illis iudicibus prudentius procedat? an omittens iudicium directum, contentus solo reflexo, an

concipiens iudicium directum? Sanè longè sapientius procedit omittens iudicium directum, etsi subiectivè moraliter certum de reatu, in re tamen materialiter invincibiliter falsum, solo contentus iudicio evidenti de objectivâ morali certitudine, aut probabilioritate reatus, quàm qui præterea concipit illud directum iudicium: ille enim nulli se exponit etsi imprudenti periculo errandi materialiter; hic autem se exponit: ergo, etsi uterque prudenter procedat, prudentius tamen, qui omittit, quàm qui emittit iudicium directum: ergo si satis est iudicium directum subiectivè moraliter certum, etsi materialiter falsum, ut quis licitè sententiam ferat; satis quoque erit iudicium evidens reflexum de objectivâ probabilioritate, aut certitudine morali veritatis iudicii directi, suspensio hoc ipso iudicio directo, ut sententiam ferat.

N. Nota autem, quod loquendo de iudicio reflexo supra objectivam probabilitatem, eodem prorsus modo pro materiæ diversitate loquendum est, ac de probabilitate subiectivâ locuti sumus. Sicut autem docuimus illicitum, immò impossibile in pluribus materiis sequi minùs probabilem subiectivè, quia hæc, ut ostendi, in pluribus non datur: & sicut in pluribus aliis illicitum est sequi æquè probabilem, immò probabiliorē subiectivè, sed sequenda est tutior, quia in illis nec æquè probabilis est practicè probabilis, nec speculativè probabilior est practicè probabilior; ita pari passu hic incedendum est; & dicendum, quod in iisdem non satis erit iudicium de minori, aut equali, aut maiori objectivâ probabilitate, cum hæc probabilitas non sit practica, sed appellari tunc potest ad iudicium evidenter reflexum de tutioritate, suspensio directo, si in illo casu tutior est sequenda. Rursus appellandum ad iudicium evidens reflexum de probabilioritate, si minùs probabilis non manet probabilis practicè.

Secundus textus est ex quodlib. 4. art. 23. N. ubi disputat, an inter Regulares dignior sit pro prælatione eligendus? Et in solutione ad 5. Tho. 12. ait: *Secundo, quia hoc non conceditur ab omnibus, quod necesse sit eligere meliorem ad regimē prælationis, sed secundum quosdam sufficit eligere bonum.* Hæc S. D.

N. Ecce 1. ex eo quia non conceditur ab omnibus lex obligans ad meliorem eligendum, securum putat eligere bonum. Ecce 2. etsi suam opinionem iudicet probabiliorē, non tamen alienam iudicat sibi non probabilem; non enim solveret argumentum per opinionem oppositam, si hæc sibi visa fuisset non

non probabilis; quis enim credat S. Thomam usum fuisse solutione sibi non probabilis? Ecce 3. solvit argumentum non per veritatem sententiæ oppositæ, sed per illius probabilitatem, quatenus etsi directè iudicaret eligendum esse meliorem ex obligatione, attamen reflexè simul iudicabat, probabile sibi esse non dari obligationem eligendi digniorem. Ecce 4. vel S. D. opinioni suæ affirmanti obligationem eligendi digniorem, directè assensus fuit, dum solvit argumentum per probabilitatem oppositæ, vel non? Si directè assensus fuit; ergo cum iudicio directo subjectivè probabiliori de veritate propriæ opinionis, adeoque de falsitate alienæ, conjunxit iudicium reflexum de objectivâ probabilitate alienæ opinionis, per quam solvit argumentum: ergo multo magis suspensio proprio iudicio subjectivè probabiliori, poterat utens solo iudicio reflexo de objectivâ probabilitate alienæ solvere argumentum, seu negare obligationem eligendi digniorem concipiendo unice hoc certum iudicium reflexum, Certò probabile est licere non eligere digniorem. Si non assensus fuit directè; ergo solo dicto iudicio reflexo usus fuit; & sic quodcumque dicatur, consequor intentum.

N. Tertius est in *Addit. ad 3. p. qu. 71. art. 5.*
25. *S. Sed hoc iterum*, ubi ait: *Tutius est simpliciter dicere, quod suffragia non prosint damnatis;*
S. Tho. nempe in inferno; quo loquendi modo utitur etiam M. Conradus 1. p. *Respons. qu. 264.*
M. Cō. dicens: *Tutius est dicere, quod suffragia*
rado. non prosint damnatis. Advertit autem M.
M. Sot. Soto in 4. *dist. 45. qu. 2. art. 2. §. quapropter.* rem valde pro dicendis notandam; nempe quòd licet opposita opinio affirmans suffragia prodesse damnatis in inferno sit hodie prorsus improbabilis; atque adeo opinio D. Thomæ hoc negans non possit strictè dici tutior, sed hodie dicenda est unice tuta; nam, ut benè M. Soto, quoties una opinio dicitur tutior, alia supponitur tuta; & ideo subdit: Etsi D. Thomas moderatè dixit tutius esse simpliciter dicere suffragia non prodesse damnatis, hoc dixit, quia suo tempore in opinionibus id versabatur; attamen nunc conclusio asserenda est, vel tamquam Catholica, vel tamquam Catholicæ proxima, saltem de jure communi. Hæc M. Soto.

N. Ecce 1. insignem D. Thomæ modestiam,
26. qui opinionem suo tempore incertam, & propriæ opinioni oppositam vocat tutam. Quid diceret, si hodie viveret, & primum principium Anti-Probabilistarum audiret, quòd nulla opposita opinio possit esse probabilis ei, cui propria est probabilior?

Ecce 2. quàm parùm fidendum absolutis N. & rotundis aliquorum Modernorum effectis; qui dicunt Antiquos per probabiliorē, & tutiorem intellexisse, unice probabilem, aut unice tutam, cum tamen M. Soto nemini fecundus, & Antiquioribus magis proximus, oppositum prorsus asserat.

Ecce 3. quòd S. Thom. solo iudicio reflexo de objectivâ tutioritate opinionis usus sit: quæstio enim directæ erat, an Missarum suffragia damnatis in inferno prodesse? Huic autem non respondet directè, sed reflexè, per solam objectivam opinionis negantis tutioritatem; non enim absolute dicit, *non prosint*; sed dicit, *tutius est simpliciter dicere, quòd non prosint.*

Ecce 4. etsi hæc quæstio videatur speculativa, an Missæ prosint damnatis; attamen ex ea derivatur practica, nempe quòd licet, aut non liceat Missas pro damnatis offerre. Immo esto esset purè speculativa, adhuc mea ratio est integra. Si enim in quæstione speculativâ licet directum suspendere iudicium, & ad solum reflexum de opinionis probabilitate, aut tutioritate appellare; cur non etiam in quæstione practica licebit suspendere omne iudicium directum subjectivè probabilius de veritate, & sub solo iudicio reflexo de objectivâ tutioritate, aut probabilitate veritatis opinionis operari? Ergo ex S. Thom. & M. Conrado licet ex solo iudicio reflexo de veritatis probabilitate, aut tutioritate, suspensio omni directo de veritate, operari: ex. gr. *Tutius est dicere, quòd Missa non prosit damnatis; ergo illam pro illis offerre non licet*: quo primo, & quidem solo iudicio reflexo ad honestam Missæ pro damnatis omissionem regulor.

Quartus textus est ex 4. *Sent. dist. 8. qu. 1. N. art. 4. quæstion. 2. ad 2.* ubi querit, an aqua 30. frangat jejunium naturale; adeoque post 8. Th. aqua potum, Christi D. corpus sumi non poterit? Ait autem: *De aqua diversa est opinio. Quidam dicunt, quòd quia aqua non nutrit, non solvit jejunium naturale: Alij probabilius, & securius dicunt, quòd etiam post aqua potum corpus Christi D. sumendum non est.* Hæc S. D. Ecce 1. in re hodie clarâ, & fortè suo tempore incertâ, mira iterum S. Thomæ modestia, qui suam opinionem unice probabiliorē, & tutiorem vocat, supponendo oppositam suæ fuisse suo tempore probabilem, & tutam. Ecce 2. prudentissimus resolvendi modus, quoties res est dubia, non quidem per iudicium directum de veritate, sed per solum reflexum de objectivâ probabilitate, & securioritate veritatis opinionis propriæ, dicendo: Probabilius, & securius est post aquæ

aquæ potum non licere fumere Christi D. corpus.

N. Quintus est ex Opusc. 64. §. complacentia habita in memoriâ peccati, ubi hæc habet: Si rememorando mala præterita, quæ fecisti, non habes dolorem, sed potius delectationem in eis, & propter hanc delectationem facis memoriam ibidem, non credo expedire, quod specifice ipsa peccata rememorata. Hæc S. D. Ecce 1. non dicit, Credo non expedire; sed dicit, Non credo expedire; suspendendo iudicium directum de non convenientiâ. Ecce 2. in re tam gravi, an quis teneatur specificare peccata, juxta S. Thom. rectè operatur, qui non specificat peccata sub suspensione iudicii directi de non convenientiâ specificandi dicta peccata, non minus ac rectè operatur, qui sub iudicio directo de non convenientiâ specificationis ea non specificat, seu æquè rectè operatur, qui iudicat, Non credo expedire, ac qui dicit, Credo non expedire; ergo æquè rectè operatur, qui ponit opus, aut omissionem, suspensio iudicio directo, & posito solo reflexo, ac qui sub iudicio directo.

§. III.

Alij Divi Thomæ textus.

S U M M A R I U M.

Ait reflexè, quod opinio negans specificandas circumstantias purè aggravantes, sit probabilior, n. 32.

Solum iudicium reflexum de ejus opinionis probabilitate satis ad honestum silentium earum circumstantiarum, ibid.

Judicat Papam posse dispensare in voto continentie, & Religionis, quia opinio hoc docens est probabilior, n. 33.

Judicium reflexum de probabilitate veritatis æquivalens directo de veritate, ibid.

S. Thom. retrahens aliquam opinionem reflexè loquitur dicendo, quod sibi appareat non esse nunc veram, n. 34.

S. Thom. suspendit sæpe iudicium directum, ib.

Ait, quod Theologia nitatur probabilibus, n. 35.

Si satis juxta S. Thom. iudicium de probabilitate objectivâ, etiam satis de probabilitate, n. 36.

Immo satis juxta S. Thom. iudicium reflexum de minori probabilitate, ibid.

Appellat ad solum reflexum de probabilitate opinionis tuentis aliqua fuisse Sacramenta pro parvulis in statu naturæ legis, n. 37.

Contradictio Gonetii, ibid. & n. 38.

S. Thom. ait alijs probabilis, non sibi, & adhuc sequitur alienam ex solo iudicio reflexo, quod illis sit probabilior, n. 38. & 39.

Utitur reflexo, n. 40.

Tom. III.

Ex eo quia non est probabile iudicem toties a recto iramite declinare, aut non esse licitum appellare tertio a sententiâ datâ, n. 41.

Ait non transgredi præceptum, qui non optimo modo implet, sed satis, ut quolibet modo impleat, n. 42.

Sextus est ex 4. dist. 16. qu. 3. art. 2. ad N. 3. ubi hæc leguntur: Quidam dicunt, quod omnes circumstantie, quæ aliquam notabilem S. Thom. quantitatem peccato addunt, necesse est confiteri, si memoria occurrant: alij verò dicunt, quod non sunt de necessitate confitenda nisi circumstantie, quæ ad aliud peccati genus trahunt: & hoc probabilius est. Hæc S. D. Ecce 1. resolvit quætionem directam, & quidem gravissimam per solum iudicium reflexum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis negantis, suspensio prorsus omni iudicio directo de veritate ejusdem opinionis negantis: ait enim: Probabilius est, quod non sint necessario confitenda circumstantie pure aggravantes; non autem ait, Non sunt confitende. Ecce 2. quod S. D. ad honestam supernaturalem omissionem confitendi circumstantias pure aggravantes concedat satis esse solum iudicium reflexum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis negantis, & quidem stantis pro libertate: nihil enim omnino dicit de hujus opinionis veritate; ergo multo magis ad licitam omissionem, aut opus satis extra Sacramentum erit solum iudicium reflexum certum de objectivâ probabilitate veritatis opinionis, & licentiæ operationis, suspensio omni iudicio directo subjectivè probabiliori de ejusdem opinionis veritate, & operationis licentiâ.

Septimus est ex 4. dist. 38. qu. 1. art. 4. N. quæstione. 1. 2. 3. ubi quærit, an Papa cum 23. Religioso professio dispensare possit, ut in ea S. Thom. matrimonium. Cui respondet: Et ideo alij dicunt probabilis, si communis utilitas totius Ecclesiæ, aut unius Regni, vel Provincia exposceret, posset convenienter, & in voto continentie, & in voto Religionis dispensare, quantumcumque esset solemnizatum. Hæc S. D. Ecce 1. ingenita quæcumque in decisione D. Thom. modestia in tō probabilis. Ecce 2. ne quidem dicit, quod ea opinio affirmans sit tibi probabilior, sed unice dicit, Ideo alij dicunt probabilis; ut inde discamus licitum nobis conformare alienæ opinioni alijs probabiliori. Ecce 3. mirabilis prudentia in resolutione rei incertæ, nam suspendit iudicium directum de veritate, quia incertum, etsi forte esset sibi subjectivè probabilis; & unice quætionem, an Papa possit, vel non, contentus est resolvere per solam certitudinem

T

iudicij

judicii reflexi de objectivâ probabilioritate opinionis affirmantis posse. Ecce 4. quod plures Thomistæ, quos inter S. Antoninus, Caietan. Durand. Palud. Petr. de Ledefina, & alii judicent S. Thomam sensisse, Papam dispensare posse, etsi S. D. non dixerit directe, quod possit, sed unice reflexè judicaverit probabilius esse, quod possit: ergo, juxta communem Thomistarum sententiam, judicium reflexum de objectivâ probabilitate veritatis æquivaleret directo de opinionis veritate. Nolo autem præterire, quod S. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 11. visus sit hanc suam opinionem retractasse, & ideo juniores Thomistæ adhærent opinioni neganti.

N. Octavus est ex 3. part. qu. 70. art. 4. ubi loquens de opinione, quam in 4. dist. 1. qu. 2. art. 3. *questiunc.* 3. tradiderat, nempe, quod gratia per circumcisionem collata non valeret ad meritorie operandum, loquens, inquam, de eâ opinione ait: *Quod aliquando mihi visum est, sed diligentius consideranti appareret etiam hoc non esse verum.* Ecce 1. non dicit, Non est verum, quod docueram; sed dicit, Apparet mihi non esse verum, quod docueram; seu quod idem est, Probabilius mihi nunc est non esse verum. Ecce 2. judicium reflexum de veritatis probabilitate æquivaleret, juxta S. Thom. judicio directo subjektivè probabili de veritate. Ecce 3. etsi æquivaleret, attamen S. D. ut prudentissimè procedat, sapientissimè in rebus incertis utitur potius judicio certo reflexo de objectivâ securitate, aut probabilioritate veritatis, quam judicio directo subjektivè probabiliori de veritate; hoc autem, ne errore aliquo materiali intellectum inficiat: ergo tantum abest, ut modus suspendendi directum judicium incertum includat aliquid minus sapiens, & prudens, quin est character virorum apprimè sapientum, & prudentum: præsertim cum quidquid boni inest judicio directo inevidenti incerto, (quod etsi moraliter certum, semper esse potest falsum) illud idem infit eminenter soli certo, & evidenti judicio de objectivâ probabilitate veritatis; & quidem cum excessu: omne enim judicium naturale directum, dummodo inevidens, etsi moraliter certum, potest esse falsum: nullum autem reflexum evidens potest esse falsum; etenim supponimus, quod judicium reflexum sit evidens de probabilitate.

N. Nonus est, quem sæpe dedi, quod Theologia nitatur probabilibus; per probabilitatem autem venit, tam subjektivâ, quam objectivâ, immò objectivâ est fundamentum subjektivæ: ergo ut Theologus prudenter opinetur, & licitè operetur, satis est, ut al-

terutri probabilitati nitatur, & sub alterutro judicio operetur.

Non est autem, quod Lectorem moveat, quod S. Thom. suspensio judicio directo de veritate contentus sit reflexo de probabilitate veritatis opinionis, dicendo probabilius sibi esse hoc, aut illud. Non est, inquam, quod tō probabilioritas Lectorem moveat; si enim semel mihi detur, quod satis sit solum reflexum de objectivâ probabilitate veritatis judicium, suspensio directo subjektivè probabiliori de veritate, datur mihi maximum dicendi motivum, quod satis se solo erit judicium de objectivâ æquali, aut minori, certâ tamen probabilitate veritatis opinionis, suspensio judicio directo subjektivè æquæ, aut minus probabili de illius veritate: etenim omne quod tali judicio reflexo opponi poterit, unice orietur, non ex necessitate judicii directi, (si enim hoc necessarium semper esset, non liceret sub solo reflexo de probabilitate operari, quod est contra S. Thom.) sed orietur ex eo quia judicium reflexum evidens est de æquali, aut minori probabilitate objectivâ. Totum autem hoc hæcenus dilutum fuit, & amplius diluatur: si enim inter judicia directâ satis juxta nos est directum subjektivè æquæ, aut minus probabile; ita inter reflexa satis erit evidens de objectivâ, five æquali, five minori, certâ tamen probabilitate veritatis judicium. Addo, quod S. Thom. in 2. textu 4. me citato expressè innuat, satis esse judicium evidens de minori probabilitate objectivâ; ut enim solvat argumentum, utitur probabilitate opinionis oppositæ, cujus veritas erat sibi minus probabilis.

Decimus textus est ex 3. p. qu. 70. art. 4. N. ad 2. ubi quærens, an in statu legis naturæ vera fuerint pro parvulis, & adultis Sacramenta, ait: *Probabile est, quod parentes Fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus aliquas preces Deo funderent &c.* Ecce nullo utitur judicio directo de veritate, sed ad solum reflexum de probabilitate veritatis recurrit; dicit enim, *probabile est.* Eo autem ipso quod M. Gonetus tom. 2. d. 2. n. 55. hoc ipso textu utitur, ut suam mentem fundet; hinc colligo, tum quod judicet S. Thomam optimè resolvissè quæstionem recurrendo ad puram probabilitatem; tum autem quod M. Gonet. sibi contradicat, non tantum dum negat usum probabilis, unice querendo usum probabilioris; nam S. Thom. non dixit, *probabilis est, sed probabile est;* sed etiam dum negat licitum nisi soli judicio reflexo de probabilitate veritatis, suspensio omnino directo de veritate.

Unde-

N. Undecimus est ex 4. dist. 1. qu. 2. art. 6. *questiunc. 2.* ubi relata opinione D. Gregorii, S. Thomas adheret illi ut probabiliori, ait M. Gonet. l. c. n. 91. Etenim inquit S. D. *Sed quia hoc non videtur consonare verbis Gregorii, ideo probabilius dicunt, quod parvulus non suffiebat sola fides.* Idem repetit S. D. in 4. ad Amibaldum dist. 1. qu. 2. art. 2. Immo M. Gonet. n. 53. ut occurrat objectioni sumpta ex textu D. Thomae adducto ait: Ad D. Thomam fateor ipsum in oppositam opinionem ut probabilem inclinasse. Ecce 1. teste Gonet, non tantum iudicium de probabilitate, sed etiam de probabilitate, juxta D. Thom. satis est, ut prudenter opinemur: ergo etiam ut prudenter operemur. Ecce 2. multiplex Gonet secum ipso contradicit, nam alibi negat, tum quod minus probabile sit probabile; tum quod satis sit solum reflexum de probabilitate iudicium. Ecce 3. quod S. Thom. non dicit *sibi probabilius esse*, sed dicit esse aliis probabilius; ait enim, *Ideo probabilius dicunt*: ergo licitum est ex S. Thom. sequi quod alii probabilius judicant: ergo falsum est Anti-Probabilitatum principium, quod nemo operari possit, nisi alicuiam opinionem faciat suam.

N. Duodecimus est ex 3. p. qu. 78. art. 3. ubi ait: Quidam dixerunt, quod de substantia formae huius est hoc solum, quod dicitur, Hic est Calix sanguinis mei; non autem ea, quae sequuntur... Et propter hoc sunt alij, qui melius dicunt, quod alia sequentia sunt de substantia formae. Ecce nititur iudicio alieno de probabilitate, suspento omni iudicio proprio tum directo de veritate, tum reflexo de probabilitate.

N. Decimustertius est ex 1. p. qu. 62. art. 9. ad 3. ubi loquens de Angelis beatis ait: Quidam dicunt, quod quantum ad premium accidentale etiam mereri possunt. Sed melius est, ut dicatur, quod nullo modo aliquis Beatus mereri potest, nisi sit simul viator, & comprehensor, ut Christus. Ecce iudicium reflexum, melius est, ut dicatur.

N. Decimusquartus est ex 2. 2. qu. 69. art. 3. in fine, ubi agens de vitiis contra iustitiam, & quaerens, an appellatio a sententia sit licita, & sibi obiciens, quod non sit licitum appellare tertio super eodem, respondet: *Ideo autem non est concessum, ut tertio aliquis appelleret super eodem, quia non est probabile, toties iudices a recto tramite declinare.* Ecce 1. per hoc precise, quod non sit probabile iudices toties a recto tramite declinare, infert licitum non esse tertio appellare: ergo si esset probabile, esset, juxta S. Thom. licitum. Ecce 2. quod iudicium reflexum de non probabili Tom. III.

litate inferat non licentiam: ergo reflexum de probabilitate inferet licentiam: ergo per hoc precise, quod quis formet reflexum de probabilitate iudicium, satis erit, ut licite, aut honeste operetur.

Decimusquintus est ex 2. 2. qu. 184. art. 3. N. ubi ait: *Non afficitur transgressor praecepti aliquis ex hoc, quod non optimo modo implet, (lo. S. Tho. quitur de praecepto charitatis) sed sufficit, quod quocumque modo impleat illud:* ergo ex S. Thom. neque fiet transgressor praecepti veritatis, qui non sequitur probabilius, sed satis ut sequatur probabile; ubi enim veritas est incerta, satis est sequi certo verisimile, non autem ex verosimilibus verosimilium; hoc autem dupliciter, vel directe, vel reflexe assentiendo verosimilitudini.

§. IV.

Ex mente Doctores subtilis.

SUMMARIUM.

Ait in Sacramentis solam intimam, aut ei proximam, si ea non est possibilis, sequendam, adeoque non satis iudicium de maiori probabilitate, sed de veritate necessarium, n. 43.

Ait viam faciliorem, & certioram ad gratiam tenendam, n. 44.

Qua animi moderatione in ferendo iudicio de aliena opinione procedat, n. 45.

Ait necessarium semper iudicium reflexum de obiectiva probabilitate, ibid.

Utramque contradictoriam vocat probabilem, tam negantem, quam tuentem Beatum posse videre omne futurum, & possibile, n. 46.

Utitur solo reflexo, n. 47.

Si dubium speculativum recte solvitur per solum reflexum de probabilitate, etiam practicum, n. 48.

S. Damascenus utitur solo reflexo, ibid.

Scotus descendit ut probabilem opinionem tuentem, quod substantia sit quid positivum, etsi negantem dicat probabiliorem, n. 49.

Scotus descendit ut probabilem opinionem negantem, quod sint de necessitate consecrationis verba antecedentia ad haec, Hoc est corpus meum; etsi alibi oppositam absolute docuerit, n. 50.

Scotus ex eo quia non est certum, quod verba sequentia ad rem sanguinis mei, sint de essentia formae consecrationis, ait esse periculosum hoc asserere, n. 51. 52.

Periculosum est, juxta Scotum, asserere legem, quae non est certa, n. 53.

Hinc sequi tutius juxta Scotum est purum consilium, n. 54.

Utitur solo iudicio reflexo, n. 55.

Sij

Valde

Valde notandum, quod Scotus dicat opinionem asserentem omnia verba esse de essentia forma consecratoria sanguinis, esse periculosam, etsi eam tueatur D. Thom. eo quia non datur certa lex, n. 56.

Est ergo principium antiquissimum, quod lex, nisi sit certa, non obligat, ibid.

Scotus problematice se gerit circa dubium, an Episcopatus sit ordo distinctus à Sacerdotio, n. 57.

Loquens de Deipara Conceptione suspendit directum, & appellat ad solum reflexum de probabilitate pie sententiae, n. 58.

Scotus plures sequitur minus tutas minus probabiles, n. 59.

N. 43. **A**lter Scholasticæ Theologiæ Princeps est Scotus, ex quo plura lego apta ad rem nostram. Primus textus est ex 4. dist. 3. qu. 2. ubi ait: In Sacramentis veritatis, nihil est falsitatis, & ideo Ministro numquam licet certam viam omittere, subdit tria circa materiam, & formam Sacramentorum observanda esse. Primum, si possibilitas adest, via tutissima est eligenda. Secundum, si possibilitas non adest, proxima via tutissime tenenda est. Tertium, cessante impossibilitate, cautè est supplendum, quod impossibilitas prohibeat. Hæc Scotus apud Fogar. d. 3. part. 2. ex Mastro n. 104. Ecce 1. quam solide Subtilis Doctor paucis verbis Sacramentorum materiam digesserit, nempe nullum iudicium, etsi moraliter certum, nisi sit verum, satis esse, ut Sacramentum in re existat, etsi satis sit, ne Minister illicitè ministret, quia valor Sacramenti pendet à veritate. Ecce 2. ad rem præsentem ait, quod via certa, & vera quaerenda est; hæc autem cum in solo iudicio reflexo evidenti de objectivâ certitudine morali, aut probabilioritate veritatis opinionis invenibilis sit; neutra autem in ullo iudicio directo, etsi moraliter certo, indispensabiliter reperiatur; eo ipso melius operamur sub solo iudicio evidenti reflexo; in hoc enim est veritas, & certitudo sui objecti, nempe probabilitatis, quam sub solo directo, quod etsi moraliter certum potest esse in re fallum.

N. 44. **S**ecundus est ex 4. dist. 17. qu. un. ubi ait: Ubi via est facilior, seu magis in potestate hominis, & certior ad gratiam recuperandam, tenetur quilibet ad illam viam; sed hoc præcipue convenit iudicio reflexo evidenti de objectivâ probabilitate; non ita iudicio directo subjective probabili, quod semper est incertum de sui objecti veritate; ergo eo potius, quam iudicio directo uti tenemur. Aliter Mastro in 2. d. 5. n. 112.

Tertius est ex 3. dist. 25. qu. 1. n. 1. ubi ait: Bene videndum in moralibus antequam aliquid asseratur, quia cum habens duas opinioniones contrarias perplexus sit, periculose se determinat ad unam, nisi re diligenter inspectâ illam probabiliorē agnoscere. Ecce ex Scoto necessarium est iudicium prævium saltem de probabilioritate opinionis, antequam quis ei assentiatur; obligat autem ad illud, non autem ad assensum directum: ergo ex Scoto necessarium est iudicium certum de probabilitate, non autem directum de veritate. Nolo autem occasione quæ Scotum legi, prudens ejus dictum omittere, qui in 1. dist. 8. qu. 1. §. de intentione istorum, nempe Aristotelis, & Avicenna, & quidem in re philosophicâ loquens hæc habet: Illis autem imponenda non esse absurdiora, quam isti dicant, vel quam ex dictis eorum necessario sequitur; & ex dictis eorum rationabiliorem intellectum esse accipiendum. Hæc Scotus, ubi advertere est animi moderatio, quæ in aliorum sententiis procedit. Vide Mastro in 1. d. 2. n. 8.

Quartus est ex 3. dist. 4. qu. 2. §. Sed hys. N. & §. Tertio modo. ubi ait, probabile esse utramque sententiam, tam affirmantem, quam negantem, quod Beatus possit in Deo videre omnes creaturas futuras, & possibles. Ecce tum simulatas probabilitates objectivæ, tum solum reflexum de hac probabilitate iudicium. Lege Mastro in 1. dist. 6. n. 250.

Quintus est ex 4. dist. 13. qu. 1. n. 3. ubi N. ait: Non credo semper causam secundum recipere motionem specialem à causâ primâ. Ecce non dicit, credo, quod non semper recipiat; quod esset iudicium directum; sed dicit, non credo, quod semper recipiat: ergo suspendit iudicium directum, & per ejus omissionem rectè solvit quaestionem, an causa secunda recipiat semper motionem à primâ. Hoc modo resolvendi quaestiones incertas, appellando ad solum iudicium reflexum de probabilitate, utitur sæpe Scotus, dicendo ex. gr. probabilis est non teneri restituere; quia illud reflexum in ordine ad regulandam volitionem ad operationem, aut omissionem, æquivaleret iudicio directo subjective probabili, aut probabiliori: ex. gr. non est restituendum; cum hoc discrimine, quod suspendens directum non est capax erroris, eliciens est capax.

Sextus est apud Mastro in 2. d. 2. n. 2. ubi N. quaerens Scotus, an dari possit in Angelis pluralitas specifica, ait: Statuitur hæc conclusio de possibili, quia de facto etiam si valde de probabilis sit, ut affirmat Damascenus apud

apud Scot. in Elementario cap. 12. Ecce Damascenus, juxta Scotum, judicavit valde probabilem opinionem, quod omnes Angeli differant specie: ergo, juxta Damascenum, Scotum, & Maitrium, questio directæ rectè solvitur per solum reflexum de objectiva probabilitate judicium. Si autem hoc conceditur in materia speculativa, cur non in practica? ut enim in hac tenemur ad practicam veritatem, ita in illâ ad speculativam: ergo si non obstante hac obligatione, dubium de veritate speculativa rectè solvitur per solum judicium reflexum de probabilitate veritatis speculativæ, omisso directo de veritate speculativa; ita etiam non obstante obligatione veritatis practicæ, dubium practicum satis, & rectè solvitur per solum reflexum de probabilitate veritatis practicæ judicium, omisso directo de veritate practica.

N. Septimus est ex 3. dist. 1. qu. 1. art. 3. & dist. 6. qu. 1. & quodlibet. 19. art. 3. & in 1. dist. 7. & dist. 23. §. Ad questionem. ubi putat, quod subsistentia probabilis sit quid negativum, est dist. 1. qu. 1. in 3. probabile simul putet oppositum. Ecce Scotus hoc loco defendit ut probabilem oppositam: ergo omne judicium directum suspendit tum de veritate alienæ, cum hæc esset sibi minus probabilis, tum de veritate propriæ. Rursus propriam defendit tantum ut probabilioris; ergo satis reflexum de probabilitate.

N. Octavus est, quem Tartaretus fidelissimus Scoti Interpres, Hiquius, Pontius, Maitr. in 4. dist. 3. qu. 6. n. 137. & 138. produciunt; dicunt enim Scotum defendisse ut probabilem opinionem tuentem, quod verba antecedentia ad hæc, *Hoc est corpus meum*, sint de necessitate consecrationis; non ut veram, nam alio loco oppositam absolute docuit: ergo licet resolutio questionis directæ per solum probabilitatem, & quidem minorem.

N. Nonus, & valde clarus textus est ex 4. dist. 8. qu. 2. §. De isto secundo articulo, ubi dixerens, an omnia verba, quibus utimur, sint de consecrationis essentia, ait: Dico breviter, quod non est nobis traditum omnino certitudinaliter, an ad formam consecrationis sanguinis pertineant aliqua verba post illud, *Sanguinis mei*; ideo periculosum est hoc asserere, de quo nulla autoritas adest. Hæc Scotus.

N. Ecce 1. eo ipso quod non est omnino certum, quod verba sequentia ad *tō sanguinis mei*, pertineant ad formam consecrationis sanguinis, est periculosum hoc asserere juxta Scotum; ergo juxta Scotum, quoties lex Tom. III.

non est omnino certa, est periculosum illam asserere.

Ecce 2. esto dicat, tutius est omnia proferre, immò omnia Canonis verba distinctè legere, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, & hoc ad tollendos scrupulos; atamen ait, esse periculosum dicere, quod detur lex de hoc faciendi, quasi ea verba, quæ supra Calicem proferuntur, omnia essent de essentia: ergo, juxta Scotum, periculosum est asserere legem, quoties non est certa.

Ecce 3. quod sequi tutius, juxta Scotum, non sit nisi consilium, non autem obligatio, immò talem obligationem asserere est periculosum.

Ecce 4. unice reflexè asserit, periculosum N. esse asserere, quod omnia verba sint essentia- lia ad sanguinis consecrationem; non autem directè asserit, non sunt, quia est æquivalenter idem: ergo sicut hæc duo inter se æquivalent, periculosum est asserere omnia verba esse de essentia, ac dicere, non sunt de essentia; ita hoc duo etiam inter se æquivalent, probabile, aut probabilius est non esse de essentia, ac dicere, non sunt de essentia.

Ecce 5. rem benè notandam, quod cum N. opinio S. Thomæ asserens omnia ea verba esse de essentia consecrationis, stet pro lege; opinio autem Scoti negans stet pro non lege, ait periculosum asserere dari legem, quoties hæc non est omnino certa. Videant modo Anti-Probabilistæ, an nostrum principium, *Lex non obligat, nisi certa sit*, sit Modernorum inventum. Videant, an Antiqui illis favcant, negando licitum usum minus probabilis stantis pro non lege, cum Scotus protestetur periculosum esse asserere dari legem, si hæc non sit omnino certa: ergo multo magis asserere legem, quæ non tantum non est certa, quin probabiliter negatur.

Decimus est ex 4. dist. 24. art. 2. ubi problematicè se gerit circa dubium, an Episcopus patus sit ordo distinctus à Sacerdotio, ut ait Maitr. in 4. dist. 4. de Sacram. Ordinis n. 8. ergo dubia rectè solvuntur per probabilitatem utriusque partis.

Undecimus valde manifestus est ex 3. N. dist. 3. qu. 1. ubi loquens de Deiparâ sine la-be conceptâ, præmissâ triplici distinctione Scoti, concludit: Quid autem horum trium, quæ ostensa sunt possibilia, factum sit, Deus novit. Si authoritati Ecclesiæ, aut Scripturæ non repugnat, videtur probabile, quod est excellentius Mariæ tribuendum. Hæc Scotus. Ecce 1. suspendit omne judicium directum, & utitur solo reflexo. Ecce 2. non

Tijj dicit,

dicat, *probabilius*, sed dicit, *probabile*. Vide quæ dixi d. 11. à n. 123.

N. Demum legi potest Bordonus in *Propugnac. Opin. Prob. cap. 17.* ubi fultè solvit quæ Merenda affert ex Scoto contra Probabilitas; facile enim Lector colliget plura ad nostrum intentum, nullum autem pro intento Merendæ, ut ostendit Maffrius in 2. d. 5. & Bordon. l. c. relatis pluribus opinionibus Scoti minùs tutis, & minùs probabilibus.

§. V.

Ex mente Divi Bonaventuræ, Divi Prosperi, Divi Gregorij, Divi Antonini, & Divi Francisci de Sales.

SUMMARIUM.

S. Bonav. opinionem stantem pro non confessione circumstantiarum vocat probabilem, etsi oppositam sequatur ut probabiliozem, n. 60.

Idem ait de diversis alijs opinionibus, ibid.

Procedit sub solo reflexo, ibid.

S. Bonav. ex eo quia opinio nil convincens habeat contra se, & plura habeat pro se, ait eam sustineri posse, atque adeo satis esse objectivam probabilitatem, n. 61.

S. Prosperus ad solam probabilitatem recurrit, n. 62.

S. Gregorius negat necessarium iudicium absolutum de veritate in re incertâ, n. 63.

S. Antoninus insinuat excusari à culpâ, qui sub solo reflexo de probabilitate operatur, n. 64.

S. Franc. de Sales consulit, ut quis Toleti Summam sequatur, adeoque satis certa probabilitas veritatis opinionis, n. 65.

N. 60. S. Bonavent. **S**ancus Bonav. sæpissimè utitur solâ probabilitate, suspensio iudicio directo, immo utramque opinionem oppositam iudicat sepe probabilem, adeoque tutam in praxi, etsi sequatur probabiliozem; hoc autem non facit, quia iudicat dari legem sequendi probabilius, sed quia melius est. Primus textus est in 4. dist. 17. art. 2. qu. 3. ubi sententiam affirmantem nos teneri aperire circumstantias purè aggravantes, vocat probabilem, etsi oppositam sequatur, & vocet probabiliozem. Secundus in 4. dist. 31. art. 2. qu. 3. ubi quærens, an qui ex concupiscentiâ copulatur uxori, peccet semper mortaliter, quamvis negantem vocet probabiliozem, & eam sequatur; attamen affirmantem vocat probabilem. Tertius est in 4. dist. 36. art. 2. qu. 3. ubi duplicem opinionem tamquam probabilem trahit; quod idem præstat dist. 39. art. 2. qu. 1. & 2. de iuramento doloso. Ergo ex S. Bonav. licet operari ex solâ pro-

babilitate objectivâ; tum quia oppositam suæ non vocat veram, sed probabilem; tum quia non vocaret probabilem, nisi liceret eam sequi; quomodo autem? Non assensendo directè; nam directè assensur sibi probabiliori; ergo nixus soli reflexo iudicio de objectivâ probabilitate veritatis opinionis oppositæ.

Sed omisis alijs, ecce in terminis nostra sententia ex S. Bonav. in 4. dist. 38. art. 2. qu. 61. 3. ubi quærit, an Summus Pontifex possit dispensare in voto; & relatâ triplici opinione, primâ affirmante universaliter de omni voto; secundâ, & terriâ limitante, subdit: *Quæ istarum opinionum sit verior, scire non scire; & satis (N.B.) qualibet sustineri possit, ideo nullam aspero. Siquis tamen veli hanc ultimam acceptare, non occurrat ei inconveniens manifestum, ut dicitur.* Ecce præter licitum ultum cuiusque opinionis certo probabilis, & præter fundamenta, quibus eum probat, & nos probavimus, nempe quòd possit sustineri, & nihil habeat evidens contra se, expresse dicit te nulli adherere directè; immo ideo nulli directè adheret, quia qualibet eas sustineri potest. Quomodo autem hæc duo combinari possunt, nempe se nulli assensuri, & tamen quamlibet à se sine culpâ, seu satis sustineri posse; quomodo, inquam, hæc combinari possunt, non video, nisi quia quælibet est certò probabilis, & per hoc, quòd quælibet talis est, dicit, quòd sine culpâ sustineri possit; sed implicat, ut aliqua sustineri possit suspensio omni directo assensu cuiuslibet, nisi per certum reflexum de objectivâ probabilitate iudicium; ergo hoc satis est ad sustinendam opinionem.

S. Prosperus lib. 2. de Vocat. Gentium cap. N. 22. ait: *Non irreligiosè arbitror credi, neque eo-62. convenienter intelligi &c.* Ecce iudicat esse S. Prob. valdè probabile, quòd Deus universis Nat. & Min. tionibus eam gratiam largiatur, quâ utique bene uterentur eorum parentes, etiam ipsi (nempe infantes) per eosdem iurarentur. De quo vide P. Muncif. tom. de Gratia d. 12. sect. 10. Ecce S. Prosperus ad solam probabilitatem appellat.

S. Gregorius ait: *In rebus dubijs non debet N. iudicium esse absolutum;* id est, omnino fir-63. mum; immò cum omne iudicium directum & Greg. sit absolutum de veritate, nam absolute affirmat, aut negat rei veritatem, quamvis sit opinativum, atque adeo semper cum formidine; hinc omne opinativum directum est quidem absolutum, prout opponitur modo-64. li, non autem prout opponitur incerto; immò omne est incertum, si est intra lineam probabilitatis, quacumque ea sit. Eo autem ipso,

ipso, quod S. Gregor. aperte dicat, non debere, seu non esse necessarium in dubiis ferre iudicium absolutum, eo ipso negat necessitatem iudicii directi opinativi de veritate.

N. 64. S. Antoninus 3. p. tit. 4. cap. 19. §. 11. loquens de Confessario interrogante, quoniam sit complex, ait: Si interroget non ex curiositate, sed ex charitate, puta, quia Prælatus, non credo, quod male faciat. Ecce 1. non dicit, *credo, quod non male faciat*, sed potius exprimit omissionem iudicii directi affirmantis non esse peccatum, si Confessarius interrogans sit Prælatus; & ideo dicit, non credo, quod male faciat. Ecce 2. quâ maturitate S. Antoninus in incertis procedat; tantum abest, quod formet iudicium directum firmum de veritate, quin ne materialiter erret, illud suspendit, & putat, quod Confessarius Prælatus ex solo iudicio reflexo de certâ probabilitate operetur sine culpâ; idem enim est dicere, non credo, quod male faciat, ac dicere, mihi certò probabile est, quod non male faciat. Plura ex S. Antonin. dedi d. 11. an. 11.

N. 65. S. Franc. Sales. S. Franc. Salesius in regendis conscientiis felicissimus consulit, ut quis Toleti Summam legat, & sequatur. Ex hoc autem sanctissimo consilio evidenter inferitur, quod in ordine ad formandam conscientiam satis sit, juxta eundem Salesium, iudicium certum de probabilitate, aut probabilioritate. Licet enim Magistris in sit obligatio querendi veritatem, ubi possibilis est, non tamen aliis, cum plerique incapaces sint eam inquirendi: immò præter moralem communem omnibus sapientioribus impossibilitatem, gravioribus se exponerent periculis, illam sine sufficienti doctrinâ querendo, & decidendo hoc esse verum, hoc esse probabilius, &c. Ut ergo hic scopolus videretur, suavisimus animarum Medicus consulit, ut quis Toleti Summam sequatur. Quis autem dicet, quod Salesius omnem Toleti opinionem judicaverit esse veram? Quis quod obligaret Lectorem, ut in hoc idem veniret? Satis ergo juxta Salesium fuit, ut judicaret certò probabilem, prout ipse judicavit, (nam consulit sequi Toleti Summam;) ergo ex Salesio ad conscientie regimen satis est certum de objectivâ probabilitate veritatis iudicium. Dico de probabilitate, non autem de probabilioritate; tum quia quis mihi testabitur, quod omnis Toleti opinio fuerit D. Salesio probabilior? Quis quod cuique Lectori visa quæ fuerit omnis probabilior? Ergo ex D. Salesio ad rectè operandum satis est certum iudicium de objectivâ probabilitate veritatis

opinionis, seu honestatis actus, & objecti non autem necesse semper est iudicium directum subjective probabile, aut probabilius de opinionis veritate, seu de honestate actus, & objecti.

SECTIO II.

Ex mente celebriorum Thomistarum.

§. I.

Aliqui.

SUMMARIUM.

Retorqueo dictum Gonetii in eundem tuentem neminem assequi mentem D. Thomæ, nisi Thomistas, n. 66.

Est improbabilis opinio, quod nulla lex humana obliget secluso contemptu, n. 67.

Ex Caietano lex, quæ non scitur, non obligat, ibid.

Ex eodem omittens jejunium sub iudicio reflexo, quod lex obligans non sit certa, non peccat, ibid.

Vitatur solo reflexo, quod non videatur mortale, si quis baptizet sine solemnitate, n. 68.

Satis reflexum de probabilitate, ait Caietan. n. 69. 70.

Qualiter cum dubio stet juxta Caiet. certitudo de non peccato, ibid.

Permittit licitum in incertis opinari quodlibet, n. 71.

Nemo obligatur ad iudicium incertum, adeoque ad directum, ibid.

S. Thom. non semper solvit rationes oppositas, adeoque falsum Fogarini principium, n. 72.

Ferrariensis resolvit dubia per solum iudicium reflexum, n. 73.

Durandus est aliquam opinionem stantem pro lege judicet probabilem, quia tamen non est certa, sequitur stantem pro libertate, n. 74.

Juxta Durandum satis iudicium reflexum, ibid.

M. Victoria resolvit reflexè, n. 75.

M. Soto ait, quod quamvis quis judicet aliquam opinionem esse falsam, excusabitur à culpâ, si eam sequatur iudicans probabilem, n. 76.

Idem M. Soto plurima resolvit per solam probabilitatem veritatis, n. 77.

Ait legem, quæ non est certa, non obligare, ibid.

Ait satis iudicium, quod opinio sit communis, ne quis peccet, n. 78.

Non est idem opinionem esse communem, ac esse veram, ibid.

M. Medina resolvit tantum reflexè plura dubia, n. 79.

Aliqua opiniones fuerunt antiquis probabiles, hodie improbabiles, ait M. Victoria, & M. Soto, ibid.

Audivi-